

FOLKETINGET

Den Arktiske Delegation, Det Udenrigspolitiske Nævn, Færøudvalget, Grønlandsudvalget og Udenrigsudvalget

Til: Udvalgenes medlemmer

Dato: 29. oktober 2020

Arktiske strategier i de nordiske lande

Den 4. november kl. 10.00 – 11.30 er de nordiske ambassadører og repræsentanter for de selvstyrende områder indbudt til at give et oplæg om deres landes respektive arktiske strategier og synspunkter i den forbindelse. Mødet afholdes i Landstingssalen og kan følges på Teams.

Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige har hver især udgivet officielle strategipapirer for Arktis.

Mange temaer går igen på tværs af de nordiske arktisstrategier. Med forskellig vægt fremhæver de mulighederne i, og behovet for, øget økonomisk udvikling i Arktis med respekt for miljøet og de arktiske befolkninger. Særligt fremhæves behovet for at beskytte regionens oprindelige folk og deres levevis. Samtidig omtaler alle strategierne udfordringerne ved klimaforandringer og sikkerhedspolitiske spændinger. Alle fremhæver de nødvendigheden af at bevare Arktis' lavspændingsstatus og at respektere international ret, især FN's havretskonvention UNCLOS.

Der er dog også forskelle strategierne imellem. De arktiske stater har forskellige geografiske udgangspunkter, hvilket til dels afspejles i strategierne. F.eks. har de arktiske kyststater Danmark (Grønland) og Norge et relativt større fokus på sikkerhed og forsvar end Finland, der til gengæld lægger større vægt på økonomisk udvikling. Nogle af strategierne er udgivet for flere år siden, og udgivelsestidspunktet kan også have indflydelse på indholdet. I forhold til den forrige strategi fra 2011, fokuserer Sveriges helt nye strategi fra september 2020 f.eks. langt mere på sikkerhed og forsvar. Endelig afspejler landenes arktisstrategier også, at de hver især deltager i forskellige internationale fora.

Medlemskab af udvalgte multilaterale fora

	Kongeriget Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
Arktisk Råd	X	X	X	X	X
Arctic Five	X			X	
Barentsrådet	X	X	X	X	X
EU	X*	X			X
NATO	X		X	X	
Nordisk Ministerråd	X	X	X	X	X
Vestnordisk Råd	X**		X		
Arktisk parlamentariker komite	X	X	X	X	X

* Ikke Grønland og Færøerne

** Kun Grønland og Færøerne

Kongeriget Danmark

Kongeriget Danmarks strategi for Arktis blev lanceret i 2011 og udløber ved udgangen af 2020.

Den omfatter både Danmark, Færøerne og Grønland og oplister fire overordnede prioriteter:

- Et fredeligt og sikkert Arktis.
- Selvbærende vækst og samfundsmæssig bæredygtighed.
- Udvikling under respekt for Arktis' sårbare klima, miljø og natur.
- Tæt samarbejde med internationale partnere.

Strategien nævner både Arktisk Råd og Arctic Five som vigtige fora for emner, der angår hhv. alle de arktiske stater eller blot kyststaterne. Kongeriget vil forsøge at præge EU's arktispolitik, især med Færøernes og Grønlands interesser in mente, og arbejde for, at EU får observatørstatus i Arktisk Råd.

Kongeriget vil desuden fremme Arktis som tværgående fokusområde i Nordisk Ministerråds arbejde. Hvad angår bilaterale forhold nævner strategien bl.a. Island og Norge som "centrale partnere for tæt samarbejde" på en række områder. Med Finland og Sverige vil man "fastholde tæt kontakt om arktiske emner".

Danmark er kun repræsenteret i Arktis i kraft af Rigsfællesskabet med Grønland og Færøerne. For at bevare sin position har Danmark interesse i at bevare Rigsfællesskabet, mens både Færøerne og Grønland har selvstændighedsambitioner og hver især har selvstyre på en række områder. Siden strategiens udgivelse har stormagternes øgede aktivitet og interesse i Arktis lagt et yderligere pres på Rigsfællesskabet. Der har derfor været fokus på at sikre den interne sammenhængskraft gennem øget politisk konsultation og koordination.

Som supplement til den fælles strategi udgav Færøerne i 2013 en strategi med "fokus på områder af særlig relevans og interesse for Færøerne". Den anbefaler bl.a. en mere fremtrædende rolle for Færøerne, både i Arktisk Råd og internt i Rigsfællesskabet. Desuden anbefales et udvidet direkte samarbejde med Grønland, Island og Nordnorge samt fuldt færøsk medlemskab af den stående komité for arktiske parlamentarikere.

Finland

Den finske strategi fra 2013 lægger især vægt på mulighederne for økonomisk udvikling i Arktis inden for alt fra minedrift til turisme. Strategien forsøger især at fremhæve og styrke Finlands rolle som et land med forsknings- og erhvervsmæssig ekspertise i Arktis, som andre arktiske stater kan drage nytte af. Dette kædes sammen med en indenrigspolitisk dagsorden om at udvikle udkantsområder i det nordlige Finland og beskyttelse af de finske Samers levevis.

Finlands arktiske strategi bygger på fire søjler:

- Finland som arktisk nation. Finland har i kraft af klima, geografi, historie og navnlig den samiske befolkning udviklet en særlig arktisk identitet, der må værnes om.
- Finland som arktisk ekspert. Finland besidder den nødvendige ekspertise omkring Arktis til at forstå, tilpasse sig og udnytte den udvikling, regionen undergår. Både forsknings- og erhvervsmæssigt vil Finland være et forbillede.
- Bæredygtig udvikling og respekt for det arktiske miljø. Finland ønsker bæredygtig udnyttelse af naturressourcer med forståelse for klimaforandringernes effekt og det arktiske miljøes betingelser.
- Internationalt samarbejde i Arktis. Finland vil med en styrket position i Arktis promovere internationalt samarbejde og stabilitet i regionen.

Finland ønsker ifølge strategien at give Arktisk Råd en mere global rolle. Derudover vil Finland arbejde sammen med Danmark og Sverige om at tydeliggøre EU's rolle i Arktis samt udforske muligheder for forsvarssamarbejde mellem de nordiske lande. Finland vil også etablere bilaterale partnerskaber samt udvide sit partnerskab med Rusland

Island

Island er det mindste land i Arktisk Råd og ligger geografisk hovedsageligt syd for polarcirklen. For at holde fast i sin plads ved bordet i arktiske beslutningsprocesser er det derfor vigtigt for Island at blive betragtet som arktisk kyststat og arbejde for, at arktiske anliggender hovedsageligt behandles i Arktisk Råd.

Islands arktisstrategi er formuleret i en resolution vedtaget af parlamentet i 2011, der pålægger regeringen at:

1. Styrke Arktisk Råd
2. Sikre Islands politiske status som arktisk kyststat
3. Promovere en forståelse af Arktis, der fremhæver Nordatlantens betydning
4. Følge FN's havretskonvention
5. Udvide samarbejdet med Færøerne og Grønland
6. Støtte oprindelige folks rettigheder og inklusion i beslutningsprocesser
7. Fremme samarbejde med andre stater og aktører
8. Med alle midler forhindre menneskeskabte klimaforandringer og deres effekter med henblik på at forbedre de arktiske befolkningers velfærd samt sikre de oprindelige folks unikke kultur og levevis.
9. Beskytte sikkerhedsinteresser med civile midler og modarbejde militarisering af Arktis.
10. Udbygge handelsrelationer mellem de arktiske stater.
11. Udvide islændingenes kendskab til arktiske spørgsmål og udadtil promovere Island som en lokation for møder og diskussioner om Arktis.
12. Øge indenlandsk konsultation og samarbejde i arktiske spørgsmål.

Norge

Norges Arktisstrategi, med undertitlen "Mellem geopolitik og social udvikling" lanceredes i 2017. Ifølge strategien er Norges langsigtede mål for Arktis:

- Fred, stabilitet og forudsigelighed
- Integreret, økosystems-baseret forvaltning
- Internationalt samarbejde og international retsorden
- Stærkere grundlag for beskæftigelse, værdiskabelse og velfærd

Hvad angår multilateralt samarbejde giver Norge ifølge strategien høj prioritet til Arktisk Råd, Barentsrådet, Østersøsamrådet, og Northern Dimension, der er et samarbejde mellem EU, Island, Norge og Rusland.

Ruslands tiltagende militære aktivitet i Arktis omtales som en "en vigtig faktor for norsk sikkerheds- og forsvarspolitik", men opfattes ikke som værende rettet mod Norge. Norges NATO-medlemskab beskrives som hjørnестenen i norsk sikkerhedspolitik. Strategien fremhæver behovet for at bevare dialog og bredt samarbejde med Rusland på trods af Ukraine-krisen.

Overordnet udstikker strategien fem prioritetsområder:

- Internationalt samarbejde
- Erhvervsudvikling
- Vidensudvikling
- Infrastruktur
- Miljøbeskyttelse og beredskab

Sverige

Sveriges arktisstrategi blev præsenteret af regeringen den 29. september 2020 og har ”menneskene, freden og klimaet i centrum”. I lighed med Finland ønsker Sverige at bringe sin ekspertise og ressourcer i spil for at profilere sig og for at bidrage til regionens økonomiske udvikling.

I forhold til Sveriges forrige arktisstrategi fra 2011 har den nye strategi dog et større fokus på sikkerhedspolitik. I 2011 var ”de aktuelle sikkerhedspolitiske udfordringer i Arktis ikke af militær karakter”. Den nye strategi beskriver i langt højere grad Arktis som værende af forsvarsmæssig betydning for Sverige, og den nævner et behov for at styrke det militære beredskab i nord.

Regeringen vil i forlængelse heraf arbejde for at udvikle og intensivere nordisk og euroatlantisk sikkerheds- og forsvarspolitisk samarbejde.

Sverige vil i Nordisk Ministerråd arbejde for øget projektaktivitet med et arktisk fokus, der kan supplere Arktisk Råd og Barentsrådet. ”De nordiske lande har forskellige udgangspunkter for deres engagement i Arktis, men har samtidig et tydeligt værdifællesskab”, som det hedder. Strategien fremhæver også det parlamentariske samarbejde i Nordisk Råd og i den stående komité for arktiske parlamentarikere.

Sammenligning

Lassi Heininen m.fl. (2020) sammenligner landenes relative prioritering af forskellige temaer gennem en nærlæsning af de arktiske staters strategidokumenter.

Nedenstående tabel er baseret på Heininens optælling og angiver, hvor meget spalteplads hvert tema fylder i strategierne. Værdierne angiver i afrundede procentsatser, hvor hyppigt de forskellige temaer omtales i landenes respektive strategidokumenter.

%	Danmark	Island	Finland	Norge	Sverige (2011)	Gennemsnit
Den menneskelige dimension	8	7	9	8	13	9
Politisk styring/forvaltning	18	26	13	19	13	18
Internationalt samarbejde	13	16	8	12	12	12
Miljøbeskyttelse	7	3	6	6	8	6
Forurening	5	4	2	5	5	4
Klimaforandringer	7	3	4	3	7	5
Sikkerhed	8	12	7	3	4	7
Beredskab og søredning	6	5	6	8	4	6
Økonomi	12	13	20	18	13	15
Turisme	1	1	6	1	3	2
Infrastruktur	6	4	9	8	7	7
Forskning og uddannelse	8	6	9	9	13	9

Bemærk at tabellen indikerer, hvor stor en andel af spalteplassen temaerne hver især tildeles, hvilket ikke nødvendigvis direkte afspejler, hvor stor betydning de tillægges.

Links til strategidokumenterne

Danmark: [Den Arktiske Strategi 2011-2020](#)

Færøerne: [The Faroe Islands – a nation in the Arctic \(2013\)](#)

Finland: [Finland's Strategy for the Arctic Region \(2013\)](#)

Island: [A Parliamentary Resolution on Iceland's Arctic Policy \(2011\)](#)

Norge: [Norway's Arctic Strategy \(2017\)](#)

Sverige: [Sweden's strategy for the Arctic region \(2011\)](#)

[Sveriges strategi för den arktiska regionen \(2020\)](#)

Lassi Heinenen m.fl.: [Arctic Policies and Strategies — Analysis, Synthesis, and Trends \(2020\)](#)

Med venlig hilsen

Peder H. Pedersen,

Chefkonsulent

Generalsekretær, Arktisk parlamentariker komite